

**100 + 1 rok
kroniky Radotína
a letopisecké komise**

Letopisecká komise Radotín

100 + 1 rok kroniky Radotína a letopisecké komise

**sestavili členové Letopisecké komise Radotín
roku 2022**

(c) autoři textů

(c) fotografie: archiv Letopisecké komise, soukr. archivy

Historie letopisecké komise

Ing. Irena Farníková

Letopisecká komise si letos připomíná 100 a 1 rok své činnosti. Vznikla s uložením povinnosti vést pamětní knihu obce. Záznamy a zápisy v kronikách jsou nejoblíbenějším pramenem k dějinám našich obcí a jsou velmi starou tradicí. Nejvyšší purkrabí český Karel Chotek (1783–1868) se inspiroval v Bavorsku a již 31. srpna 1835 vydal nařízení o pamětních knihách na našem území, které zavedlo povinnost vést kroniku ve všech městech, městysech, obcích světské i duchovní vrchnosti. Nařízení však bylo vydáno v době, kdy ve většině obcí ještě neexistovaly podmínky pro vznik takové kroniky. Kolik pamětních knih na základě uvedeného nařízení vzniklo, nevíme.

Po vzniku Československé republiky byl vydán zákon č. 80/1920 Sb. o pamětních knihách obecních, ze dne 30. ledna 1920, který uložil samosprávným obcím povinnost založit a vést pamětní knihu obecní. Po vydání zákona následovalo vydání nařízení vlády, které podrobně stanovilo náležitosti kroniky, povinnosti kronikáře a upravilo činnost letopisecké komise. Zákon svázal vedení pamětní knihy se založením letopisecké komise. Komise tehdy vznikly za jediným účelem – pomáhat kronikáři v získávání pramenů a dat, a zároveň kontrolovat jeho práci.

Z nařízení vlády RČS č. 211/1921 Sb.:

„§7 1. Letopiseckou komisi (§ 2 zák. Č. 80/1920 Sb. z. a n.) tvoří starosta obce a dva občané, ustanovení k tomu obecním (městským) zastupitelstvem, v případě posledního odstavce ještě další občané. Komise jest povinna dozíratí na úpravu pamětní knihy obecní a zápisy v ní, v pochybných případech určí zápis nebo nařídí změnu, doplnění nebo opravu zápisu po stránce věcné. Má-li kronikář námitky proti pokynu komise, rozhodne obecní (městská) rada a v druhé stolici obecní (městské) zastupitelstvo s platností konečnou. Z rozhodnutí obecní (městské) rady může se odvolati i letopisecká komise. Tím není dotčeno právo dozoru podle § 10. 2. Na konci každého roku podá komise obecnímu (městskému) zastupitelstvu zprávu o vedení pamětní knihy. Sezná-li komise, že kronikář neplní svých povinností, ačkoliv ho komise již před tím napomenula, jest obecní (městské) zastupitelstvo povinno zbavit kronikáře jeho úkolu a ustanoviti nového. 3. Každá národnost, jejíž příslušníci v obci obývají činí aspoň 20 procent obyvatelstva obce podle posledního sčítání lidu, má nárok na zastoupení v letopisecké komisi dalším občanem, a to své národnosti, pokud se jí nedostalo zastoupení už ve tříčlenné komisi podle odst. 1. tohoto paragrafu.“

Zákon platil až do roku 2006, kdy vyšel nový zákon o kronikách obcí pod č. 132/2006 Sb. ve Sbírce zákonů.

V Radotíně bylo na schůzi obecního zastupitelstva dne 11. 12. 1921 rozhodnuto založit pamětní knihu a již v první knize radotínské kroniky je zmiňována letopisecká komise a její činnost. Nešlo však o komisi jakou známe dnes, ale o spolek lidí, kteří se ujali úkolu vést kroniku

Radotína. Známe jméno prvního kronikáře, avšak jména prvních letopisců v kronice uvedena nejsou. Víme ale, že v roce 1928 letopiseckou komisi tvořili: Bohumil Dobiáš, František Mašek a Antonín Holý. V roce 1935 to byli Vratislav Drchota a Bohumil Fleissig, roku 1936 Ing. Křepela a JUDr. Václav Hrnčíř.

Po roce 1948 došlo ke značnému zpolitizování kronikářské činnosti, které trvalo dlouhých 41 let. Ve směrnicí o vedení kronik Ministerstva školství a kultury z roku 1955 se píše, že „funkcí kronikáře pověřuje rada MNV občana oddaného lidově demokratickému řízení, který politickou vyspělostí

a všeobecnými znalostmi zaručuje řádné vedení kroniky.“ Dozor nad kronikáři tak v té době měly odbory školství a kultury okresních národních výborů, takže původní význam letopiseckých komisí vymizel a ani v Radotíně nemáme o činnosti letopisecké komise z té doby žádné informace.

Ke vzkříšení letopisecké komise, tehdy pod názvem Letopisecký aktiv, došlo v roce 1970. To už nebylo jedinou funkcí komise sbírat data a kontrolovat zápisy do kroniky. Členové komise bádali v archivech a starých záznamech a zveřejňovali bohatou historii obce pomocí přednášek, besed, výstav a vycházek.

Zakládajícími členy byli:

Bohumil Männchen, Jaroslav Sojka st., Josef Ježek, Bedřich Holík, Josef Růžička, Bohumil Procházka (tehdejší předseda MNV, jeho účast byla pouze symbolická), Jaroslav Němec a Václav Fleissig.

Později v témže roce vstoupili do komise ještě František Rak, Antonín Žežulka a Josef Záhorský. Touto znovuzrozenou komisí prošlo během padesáti let více než šedesát členů.

První přednáška se konala 16. listopadu 1971 a pod názvem „Z historie Radotína“ jí připravili Josef Ježek, Bohumil Männchen a Jaroslav Sojka st..

Bohumil Männchen a Josef Ježek

Přednáškových večerů, výstav a vycházek bylo od té doby uspořádáno více než šedesát. Letopisci také úzce spolupracovali s vydavatelem radotínského časopisu Šemík, kam dodávali své články.

Prvním „novodobým“ předsedou se stal na celých dvacet let PhMr. Bohumil Männchen, po něm, v září 1991, převzal tuto roli Ing. František Chaloupka. Ten v lednu 1995 odstoupil pro své pracovní vytížení a novým předsedou byl jmenován Jaroslav Sojka ml., který vedl komisi dalších jedenáct let. Od roku 2006 do 2018 byl předsedou Ing. Petr Binhack, přes covidovou dobu převedl komisi Miroslav Moravec. Od roku 2021 je předsedkyní Ing. Irena Farníková.

Letopisecká komise i s archivem se několikrát stěhovala. V březnu 1992 se přestěhovala do místnosti na Starém stadionu, ale tyto místnosti v roce 2008 uvolnila městské policii a přestěhovala na druhý konec budovy.

O okolnostech šestého a posledního, sedmého stěhování krásně vypráví dlouholetý archivář Karel Dušánek ve svých vzpomínkách, které sepsal roku 2015:

„No a co dál, no obvyklé přípravy na 6. stěhování do ulice U Starého Stadionu, kde měl úřad místnosti, které se postupně uvolňovaly. Peripetie stěhování šestkou nekončila, došlo na 7., v rámci baráku. Snad konečně???

Všechna stěhování se dělá dobrovolnou prací členů komise. Příprava stěhování, vyklizení skříní atd., po přestěhování rovnání do skříní atd. atd. Co závěrem? Začátek v Letopiseckém aktivu či Letopisecké komisi byl ovlivněn „dědy“, kteří diskutovali o obci, vzpomínali na odešlé doby. Papíry a záznamy pořizoval předseda. Historie se skládala z písemností a fotografií, pár věcných předmětů. Dnes vše elektronizujeme a diskutujeme na obrazovce. Ale není nad papírové záznamy, nejsou na ně ještě vymyšlení hackeři.“

Celé vzpomínky Karla Dušánka jsou publikované na:

<https://www.letopisciradotin.cz/1/vzpominky-radotinskeho-archivare/>.

Archivář je důležitou a nezastupitelnou postavou ve fungování letopisecké komise. Od roku 1974 až do roku 2010 byl archivářem Karel Dušánek, po něm převzal práci v archivu Ing. Jaroslav Šindelka a od roku 2021 je archivářem Ing. Jan Příkryl, CSc.

Stručný výběr některých dalších činností letopisecké komise:

V květnu 1993 se členové letopisecké komise účastnili otevření památního pouzdra nalezeného při rekonstrukci věže kostela v jeho báni a spolupracovali při vytvoření dalších nových dokladů, které byly společně se starými pro příští generace vloženy do nového pouzdra a opětně uschovány do bane kostela.

V báni byl nalezen pamětní spis obecního úřadu v Radotíně z roku 1881, plán kostela datovaný 16. srpna 1842, spis „Na památku“ – tři popsané stránky o škole z 1. 12. 1881, fotografie mistra pokrývačského A. Schulze – 1881, noviny Národní listy z 29. 11. 1881 – značně poškozeny, noviny Národní listy z 1. 12. 1881, zápis exposity Ullika ze 7. 10. 1925, zápis fy Kindl a Hejra ze 6. 10. 1925, noviny Národní listy ze 6. 10. 1925, šest kusů mincí z roku 1925, pamětní záznam o práci klempířské z 27. 11. 1949. Originály z let 1881, 1925 a 1949 byly doplněny o dokumenty ze současnosti a vloženy do měděného pouzdra, v kterém budou vysoko na věži kostela čekat na nové otevření.

Téhož roku vzpomněla komise radotínského milénia večerem „Týká se tisíc let trvání Břevnovského kláštera i Radotína?“ Přednáška byla připravena Irenou Kozákovou a Jaroslavem Sojkou ml.. Bohužel, oslavy 1000 let Radotína se nekonaly, milénium bylo zpochybněno některými historiky.

Hojně navštěvované byly v sedmdesátých letech přednášky p. učitele Josefa Ježka o prvních radotínských domech, o názvech ulic a o rozvoji Radotína v druhé polovině 19. století.

Úspěšné byly také večery, které vedl František Rys, např. „Od vesnice k městu“, „Historie radotínského Sokola“, „Když obchody a služby byly soukromé“ - to byla osmdesátá léta, stejně jako vyprávění Ireny Kozákové o mlýnech na Radotínském potoce.

Oblíbený radotínský lékař MUDr. Miroslav Dlouhý, který pravidelně plnil svými články časopis Šemík, přednášel o Radotíně v devadesátých letech. Stranou nezůstala ani kultura - o informace o spolkovém a divadelním životě se postarali František Kotrba a Miloš Táborský. V roce 2001 proběhl velmi úspěšný večer s názvem „Radotín na pohlednicích 20. století“, kdy byly veřejnosti předvedeny historické pohlednice Radotína, které komise opatruje v archivu. Všechna setkání s radotínskou veřejností byla doprovázena promítáním diapozitivů, diaprojektor obsluhoval Karel Dušánek. Večery navštěvovalo až 200 lidí.

V květnu roku 2002 ukončila činnost radotínská Obec Baráčníků. Insignie spolku, mezi které patří i nádherný prapor, byly svěřeny do opatrování letopisecké komisi.

Počátkem nového tisíciletí „otcové zakladatelé“ odcházeli a v komisi si našla místo další generace letopisců.

V roce 2010 se členové komise intenzivně zabývali přípravou publikace o Radotínu, která vyšla následujícího roku na jaře.

Roku 2016 bylo nejvýznamnější akcí vztyčení pamětního kamene v blízkosti Přístavu Radotín

na slovanském předkřesťanském pohřebišti. Instalaci památníku iniciovali letopisci Štěpán Rak a Jirí Bárta, kteří mají hlavní zásluhu i na jeho realizaci.

Velmi populární se staly geologické vycházky pod vedením RNDr. Štěpána Raka, Ph.D.

K 100. výročí založení republiky, jako součást oslav, zorganizovali členové komise v Kulturním domě U Koruny výstavu „Ohlasy vzniku Československa v Radotíně“.

V roce 2019, 15. srpna, byla v kavárně Pelíšek instalována výstava unikátních fotografií Jaroslava Vejnar z 21. srpna 1968. Jaroslav Vejnar je pořídil v Praze na Vinohradské třídě před budovou rozhlasu.

Činnost komise, stejně jako veškerý společenský život, poznamenala epidemie nemoci covid-19. Přesto se radotínští letopisci snaží i nadále připravovat přednášky, besedy, vycházky a výstavy, svými příspěvky zásobují Noviny Prahy 16, to vše s cílem popularizovat bohatou radotínskou historií.

Zatím posledním projektem byly návrhy informačních tabulí pro nově otevřenou Naučnou stezku kolem Radotína.

Dnes tvoří letopiseckou komisi skupina nadšenců, které spojuje zájem o dávnou i novodobou historii Radotína, paměť místa i jeho obyvatel. Jednotliví letopisci jsou lidé rozličných zájmů i věkové kategorie, kteří mají společné, že jim není lhostejné místo, kde bydlí. Členem komise je kronikář i archivář, který spravuje rozsáhlý archiv Radotína.

Současní členové letopisecké komise jsou: Ing. Irena Farníková - předseda, Ing. Jan Příklad, CSc. – archivář, Jiří Bárta, Ing. Andrea Gruberová, Ivana Hanová, Jan Lukavský, Miroslav Moravec, RNDr. Štěpán Rak, Ph.D., Ing. Jaroslav Šindelka, Mgr. Jaroslava Šišková, Bc. Pavel Vančát. Tajemnicí komise je Ing. Markéta Korčáková.

Archiv a prostory, kde radotínské letopisce najdete každé druhé úterý v měsíci od 18 hodin, je na adrese: U Starého stadionu 1379/13.

Více informací lze vyhledat na internetových stránkách www.letopisciradotin.cz, a facebookové stránce www.facebook.com/letopisciradotin.

Kroniky a kronikáři

Jiří Bárta

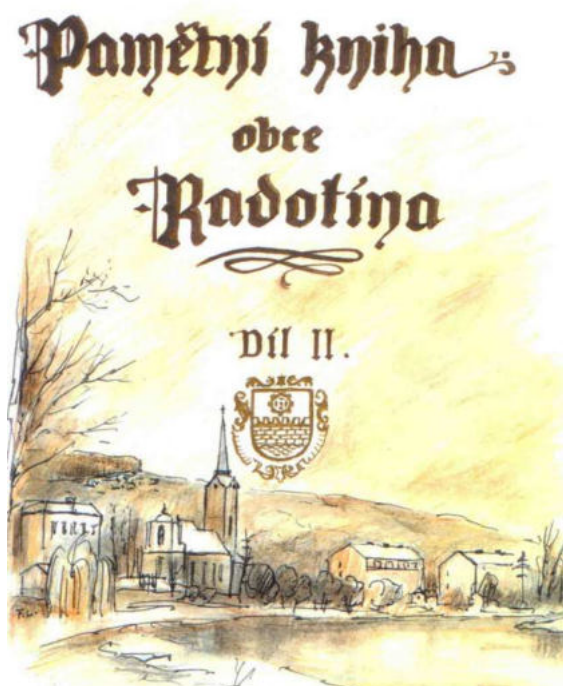
Vedení kroniky

Kronika má za úkol zaznamenat pro budoucí pokolení události, tak jak jdou chronologicky za sebou, podobně jako letopisy, ale košatější a bohatší formou.

Zprvu si je nechávali vést vládci, kláštery, později i města a cechy. Ze středověku známe Kosmovu kroniku, Kroniku tak řečeného Dalimila, nebo kroniku Zbraslavského kláštera.

Povinnost vést kroniku v každé obci však přišla později. Roku 1835 bylo nakázáno, aby každá obec s právem trhu v Čechách vedla pamětní knihu.

Po vzniku Československa byl 30. ledna 1920 přijat nový zákon, který ukládal všem samosprávným obcím založit a vést pamětní knihu obecní čili kroniku, k čemuž každá obec měla

zřídit komisi a ustanovit kronikáře.

Tak tedy bylo i v Radotíně 11. prosince 1921 usneseno pořídit pamětní knihu a 16. září 1922 byl zvolen první kronikář a ustavena též letopisecká komise.

Kronikáři se během let měnili, tak i osazenstvo komise.

Ne všichni kronikáři po sobě zanechali zaplněné listy pamětních knih, za druhé světové války musely být kroniky dokonce z příkazu okupační moci odevzdány a uzamčeny v archivech.

Když se pak v roce 1946 stal kronikářem učitel Josef Ježek, měl věru mnoho práce s doplňováním zápisů! A ještě jednou musel zasáhnout, když v roce 1984 vypomohl a sáhl do svých soukromých poznámek, které si poctivě vedl, a nahradit tak bezmála 40 let zápisů, které tehdejší volení kronikáři nezapsali! Budiž mu za to velký dík!

Od té doby již jsou kroniky vedeny pečlivě a poctivě a budiž tomu tak i nadále!

Úvod.

Zákonem o pamětních knihách obecních ze dne 30. ledna 1920, č. 80. Sb. z. a n. usneseno:

§ 1. Každá politická obec jest povinna založiti a vésti pamětní knihu obecní.

§ 2. K založení a vedení pamětní knihy obecní zřízena budiž v každé obci komise. Zápisů provádí kronikář ustanovený obecním zastupitelstvem za přiměřenou odměnu.

§ 3. Provésti zákon ukládá se ministru školství a národní osvěty a ministru vnitřka.

§ 4. Zákon nabývá platnosti dnem vyhlášení.

K tomuto zákonu vydáno nařízení vlády republiky československé ze dne 9. června 1921, č. 211 Sb. z. a n.

Ve schůzi obecního zastupitelstva dne 11. prosince 1921 v základě výnosu zemské správní komise ze dne 17. října 1921, č. 122 136/21 usneseno poříditi pamětní knihu obce Radotína.

Ve schůzi obecního zastupitelstva dne 16. září 1922 zvolen jsem byl já, Josef Krčel, řídící učitel v Radotíně prvním kronikářem zdejší obce. Narodil jsem se dne 15. srpna 1863 v Fraxe III., kde studoval jsem čtyři třídy reálného gymnasia maňovského, pak ústav ku vzdělání učitelů v Praze. Byl jsem učitelem v Slapecku do roku 1894, pak učitelem ve Žbraslavi. Od 1. září 1911 působím jako řídící učitel v Radotíně.

Stav obce Radotína v době založení této pamětní knihy, t. j. v roce 1921:

Obec Radotín měla podle sčítání provedeného v roce 1920:

účetnou plochu katastrálního území 575 ha.

Počet obytných domů 241

Počet bytůvých stánků 349, počet všech obyvatel 2.276, z toho mužů 1143,

žen 1133. Národnosti československé 2.232, německé 24, židovské 1,

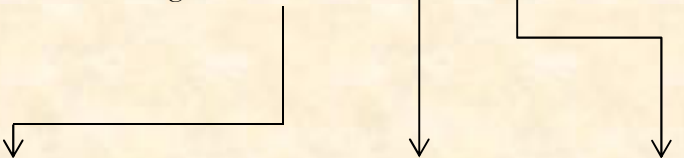
cizinců 19. Věrovnosti úmrsko-katolické 1200, evangelické 66,

československé 205, izraelské 38, jichžo význačů 1, bez význačů 942

Pamětní kniha tato obsahuje celkem 504 stran.

Radotínští kronikáři

- 16.9.1922 Josef Krček, řídicí učitel →
- 3.1.1928 František Brodský, ředitel měšťanské školy
- 15.1.1931 Kamil Ježek, úředník ČSD, obecní knihovník
- 18.10.1940 JUDr. Václav Hrnčír, úředník Živnobanky
- 5.2.1946 Josef Ježek, odborný učitel →
(27.7.1950 odvolán, 5.5.1969 povolán do LPK s úkolem dopsat Pamětní knihu Radotína)
- 1970 Bohumil Procházka, tajemník MěNV
(do kroniky nezapsal nic)
- 1973 Jaroslav Král
- 1981 Věra Šottová, tajemnice MNV
(v té době přichází Josef Ježek se svými zápisy za 40 let a předává je LPK)
- 1987 Milena Pecharová, učitelka
- 1989 PhMr. Bohumil Männchen, lékárník →
- 1991 Irena Kozáková, tajemnice KSA
- 1999 Ing. Andrea Gruberová
- 2016 Ing. Irena Farníková

Perličky z kronik

Generální
vizitace.

Dne 29. dubna 1947 vykonal v Radu.
Hně generální vizitaci Jeho Excellence Mons.
Dr. Josef Beran, arcibiskup pražský, přimavš čestný
Někdy Niti žitní pouti obci, aby se rozvíjela
s oblibou a blahu občanů a ke štěstí a slávi naší
vlády.

† Josef
arcibiskup.

Hně, abertavské povrchové knihty a v. 1658
a 1750 v oslovu země Čeché, řadu jiných
knih a brošur.

Kromě toho jsem se v lednu 1947 sdí-
lil dopisem na všechny radotínské podniky,
továrny, spolky, organizace a pod. o sdělení všech
významných a pamětihodných událostí.

Čekuji věm, kdo mi umožní a usnad-
ní oblihovu práci kronikářskou.

Před vylicením událostí přitomně do-
by se pokusím podat celkový přehled my-
šleného Radotína, při čemž ohnu, případně
doplním to, co již bylo na předcházejících
stránkách uvedeno.

Na jaře 1950

Josef Ježek.

Státní
komise:

Od 5.2. 1946 byli členy státní komise:
Václav Martinek, děkan, příslušník strany soc. dem.,
Josef Vítek, major v. v. --- komunistický,
František Ráb, odborný učitel --- nář. socialistický,
Josef Weber, odborný učitel --- lidový.

1. září 1917 zřízena v Račotíně farní expositura.
V říjnu 1918 zavřena škola zdejší pro epidemii chřipkovou (od 7./x. do 5./x. 1918).

28. října 1918 prohlášena samostatnost československého státu. Staletý nepřítel našeho národa Rakousko se shroutilo a po 300 letech, krutém útlaku, který vyvrcholil v době válčné, dosáhli jsme svobody.

Všude zavládlo nadšení.

29. října 1918 konána schůze obecního zastupitelstva, v níž usneseno věnovati z prostředků obecních 10.000 Kč na fond ve prospěch invalidů a sirotků po padlých vojinech. Z přítomných k těmto účelům povolili se věnovati: Františ. Ejem 500 Kč, Bohumil Haman 500 Kč, M. U. Dr. Bohumil Vodenka 500 Kč, Mat. Wildmann 500 Kč, František Schneider 500 Kč, J. Rosenbach a cukrovar 1000 Kč a Antonín Rihá 50 Kč.

3. listopadu 1918 vsazeny školními hochy slavnostně na prostranství před kostelem 3 lípy svobody okrášlené červenobílými záporami, při čemž slavnostní řeč promluvil říd. uč. Josef Krček. (Na vyhlášku o tom dal farní exposita bez vědomí starostova připsati, že v 9 hodin budou děkovné bohoslužby. To bylo příčinou, že některé kruhy slavnosti se nesúčastnily.)

8. listopadu 1918 večer konala se očistná slavnost. V parku před cementárnou sešly se v impozantním počtu všechny místní spolky a korporace pod vedením „Sokolů“. Za zvuků hudby s laupiony a pochodnicemi šlo se „na viničky, kde le ohromnému zastupitelstvu promluvil říd. uč. Josef Krček o tom, co předcházelo převratu. Pak zapálena hranice, na níž spaleny památky uaneblané Rakousko, při čemž promluvil učitel Jan Foj. Pak dlouho do noci zpívány vlastenecké písně.

3. dubna 1919 usnesla se místní školní rada po návrhu učitelského sboru nedoporučovati více řádných dětí k udělování úlev v docházce školní.

V lednu 1919 zahájila činnost americká mise zřízená nazývaná „Československá péče o děti“. Děti do 6 let dostávaly kakao a starší výborné výživné polévky. Podělováno bylo 230 dětí. Vařeno bylo v cukrovaru, pak ve Křrově až do vánoc r. 1920. Předsedou byl František Blecha, vaření denně obstarávaly obětavě mnohé občanky. Blahodárné této činnosti bylo válčnou podvýživou zmorěným dětem nejvyšší třeba. Dětky byly v různých obdobích stravování vařeny a serudno, že na tělesný vývin jejich tato stravování mělo patrný vliv.

Osobnosti letopisecké komise

Ing. Jan Příkryl, CSc.

PhMr. Bohumil Männchen

Narozen 24. 7. 1918 v Krnově, zemřel 4. ledna 1996 v Radotíně, člen LPK od roku 1970 do roku 1995 (25 let).

Narodil se sice daleko (v místě, kde jeho otec sloužil jako úředník c. a k. drah), kořeny však měl v Radotíně – jeho dědeček (z matčiny strany) Bohumil Haman, i jeho praděda Alois Haman byli za monarchie v Radotíně starosty. Zájem o radotínskou historii měl tedy tak říkajíc v genech. Sám od roku 1919 v Radotíně trvale bydlel, nejprve v č. 26 (U Hamanů), později v č. 27 (Prostřední mlýn) a zde také navštěvoval obecnou školu, kde se mj. setkal i s řídícím učitelem Krčkem – prvním kronikářem Radotína. Hned po maturitě nastoupil jako praktikant do lékárny na Královských Vinohradech, kde se v roce 1950 stal vedoucím.

Magistr Männchen byl agilní i v místě svého bydliště: v letech 1952-1970 byl trvale členem zdravotnické komise MNV a v roce 1970 to byl on, kdo dotáhl do konce myšlenku založení LPK, živou v Radotíně již od roku 1968. Nakonec byl ustaven „Letopisecký aktiv“ s poněkud neformální vazbou na správu obce, (zákon o Národních výborech neumožňoval zřídit LPK ani jako výbor, ani jako komisi), jehož předsedou byl od ustavení až do roku 1991. Za svou angažovanou práci obdržel (ač sám nestraní) v roce 1978 Čestné uznání MNV Radotín, stejné pak – již v demokratických poměrech – v roce 1991.

Při svém pracovním a funkcionářském vytížení mohl magistr Männchen dát najevo svůj zájem o dějiny Radotína především jako organizátor – jednak řízením práce LPK - včetně sběru a třídění archivních předmětů a materiálů, o něž se práce LPK opírá dodnes a jednak pořádáním oblíbených přednášek o minulosti Radotína v Koruně.

Ukázka z nikdy nepublikovaných vzpomínek na Radotín 20. let:

„Vzpomínám na 20. léta, na dobu kdy po vzniku prvního samostatného Československého státu, byl Radotín ještě malou, ale úhlednou vesnicí, rozkládající se kolem historického jádra bývalých 36 stavení a pomalu se rozrůstající z původně zemědělského charakteru do průmyslové obce.

Všechno „zavinila“ především stavba „západní dráhy“ v šedesátých letech minulého století. Do Radotína začal pronikat průmysl. Nejdříve zde byly 2 cihelny, vápenice, později se stává cementárna a cukrovar. Vznikaly další závody, živnosti a přibývalo řemeslníků. Také výstavba, především rodinných domků měnila vzhled Radotína.

Přesto všechno byl Radotín vesnicí, kde po prašných silnicích projížděly vozy s koňským či kravským potahem, žebříňáky s obilím.

Byly zde hospůdky, spolky, divadelní sdružení, Sokol, dobrovolní hasiči a zrodil se i fotbal. Z toho je vidět, že společenský život s rozvojem držel krok“

Jaroslav Sojka st.

Narozen 26. ledna 1891 ve Zbuzanech jako syn statkáře a jeho manželky Marie, rozené Drchotové z Radotína. Zemřel 23. ledna 1973 v Radotíně ve věku 82 let. Měl syna Jaroslava (pozdější předseda LPK) a dceru Zdenu, spisovatelku a historičku, která se zabývala historií národního obrození na Slovensku - hlavně osobností Ľudovíta Štúra.

Po absolvování malostranské reálky vystudoval na vysoké škole chemii, které zasvětil svůj produktivní život, jmenovitě v oboru cukrovarnictví. V roce 1942 se stal ředitelem cukrovaru v Kloboukách, funkce byl zbaven v roce 1948 a záhy na to – po odchodu do důchodu – se stěhuje do Radotína (1952), do čp. 6 (Macháčkovský statek).

Vedle hudby a divadla byla jeho hlavním koníčkem historie, po přestěhování do Radotína především historie místní (rodiště jeho matky). V průběhu několika desetiletí soustavnou prací v archivech, gruntovních knihách a matrikách shromáždil, utřídil a v neocenitelné podobě zpracoval základní fakta o starší radotínské minulosti. Jde o výsledek, který by se dnes již nepodařilo zopakovat. O plody svého bádání se nezištně podělil s Letopiseckou komisí (aktivem), jejímž byl v roce 1970 spoluzakladatelem. Archiv LPK dodnes chová tisíce stran jeho rukopisů. Část svého výzkumu ještě stačil zpopularizovat prostřednictvím přednášek pro radotínskou veřejnost.

Krátký úryvek z přednášky „Z historie Radotína“ (16. 11. 1971):

Historické zmínky:

1) Český kníže Boleslav II. (967 – 999) daroval prvnímu klášteru v Čechách (na Břevnově) kromě jiných obcí i Radotín. Listina o tomto darování se zachovala a tak známe první historickou zmínku o naší obci. Listina je datována 14. 1. 993.

2) Druhá zmínka je z roku 1158. Tehdy Vladislav II. založil kostel P. Marie „pod řetězem“ pro řád maltézských rytířů a zakládací listině je zmínka o převoze přes řeku Mži u Radotína.

Josef Ježek

Narodil se 4. 8. 1909 v Druztové u Plzně, po absolvování Učitelského ústavu ve Sv. Janu pod Skalou působil od roku 1929 jako učitel v několika obcích v okolí Prahy, v letech 1936 – 1945 v sousedním Třebotově, kde vedl kroniku. Na jaře 1945 začal učit na radotínské měšťance (odborný učitel, předměty češtinu, zeměpis a dějepis) a na podzim 1945 se do Radotína přestěhoval, aby zde prožil větší část života. Měl syna Michala a dceru Marii, zemřel 5. 1. 1984.

Na počátku roku 1946 byl zdejším MNV zvolen kronikářem. V roce 1950 byl ovšem z funkce odvolán a ke kronice se mohl vrátit až v roce 1969. Než v roce 1981 kronikářskou činnost ukončil, podařilo se mu doplnit v kronice zápisy za všechny chybějící roky.

Členem Letopiseckého aktivu byl v letech 1970 až 1982 a během tohoto období připravil a realizoval mnoho přednášek pro veřejnost na téma historie Radotína. Dlouhá léta působil i jako varhaník v kostele sv. Petra a Pavla.

Z Radotínského zpravodaje, vydávaného MNV Radotín, 6/1979, z článku J. Ježka „Z letopiseckého aktivu“:

V seznamu obcí naší vlasti z roku 1949 najdeme 4 Radotíny:

- 1) v okrese Benešov, součást obce Křešice, které v roce 1949 měřily 818 ha a měly 319 obyvatel,*
- 2) v okrese Plzeň – sever, 644 ha, 122 obyvatel,*
- 3) v okrese Přerov, 264 ha, 200 obyvatel,*
- 4) v okrese Praha – západ, 603 ha, 5354 obyvatel.*

Ten poslední je náš, k němuž kdysi podle pověsti ubáněl Horymír na věrném Šemíku..... Zeměpisná poloha naší obce je 49 st. 59 vt. severní šířky a 14 st. 21 vt. východní délky od Greenwichu. Nadmořská výška kostela je 200 metrů. Přesné měření na nádraží udává 204,549 m.n.m.

Josef Růžička

Narozen 19. března 1917 v Červeném Újezdě, zemřel 10. dubna 1982 v Radotíně, kde žil od začátku 50. let. Vystřídal řadu zaměstnání (obchodník, řidič, dělník), z části v důsledku politické persekuce – v roce 1954 odsouzen ve vykonstruovaném procesu pro zločin „velezrady“ na 3,5 roku vězení. Plně rehabilitován byl až posmrtně (1992). Byl rovněž držitelem Československého válečného kříže roku 1939, medaile Za věrnost a brannost, medaile Za chrabrost před nepřitelem a medaile Za zásluhy ČSR I. stupně. To vše za svou aktivní účast v protinacistickém odboji (byl velitelem ilegální skupiny).

Vybudoval známou prodejnu "U Růžičků", byl to člověk všestranně aktivní a veřejně činný, zejména v Letopiseckém aktivu, jehož byl zakládajícím členem (1970). Práci pro

Letopisecký aktiv zasvětil posledních 12 let svého života. Připravil několik přednášek, zejména však po sobě zanechal rozsáhlé písemné dílo o historii a místopisu Radotína, které je uloženo v radotínském archivu, z větší části dosud v rukopisu.

Z rukopisu o místních názvech v Radotíně (1975):

*„ **V Americe:** bylo to jméno pro pozemky patřící ke statku Nebeských. Nyní je tam zahrada. Název se užívalo asi do roku 1920 – nyní je mrtvo. Jméno snad z toho důvodu, že bylo kdysi daleko za Radotínem, že bylo „až v Americe“.*

***Na Říháku:** holý jihovýchodní svah nad Radotínem směrem na Labovskou. Pojmenování po rolníku jménem Říba, který byl asi od roku 1925 nájemcem tohoto pole. Název stále živý. V současné době zastavován.*

***V Edenu:** čtvrť po levé straně pěší cesty Radotín – Lochkov. Začala vznikat po 1. světové válce, kdy si tam někteří chudí radotínští občané postavili nouzové dřevěné domky i vyřazené železniční vagóny (Bejleky). Stavby působily (zřejmě ironicky) jako ráj, Eden. Tento název pro novou kolonii ujal asi od roku 1922. Postupně původní stavby mizely a byly nahrazeny rodinnými domky. Jméno se běžně užívá.*

Ing. František Rys

Narozen 6. listopadu 1919, zemřel 28. ledna 2010 v Radotíně. Zeměměřičský inženýr.

Od roku 1939 vedl v Sokole atletický oddíl, věnoval se také gymnastice, byl nadšeným sokolem. Po roce 1989 stál u obnovy Sokola. Člen Letopisecké komise od roku 1971 až do roku 2006 – jeden z „nejdéle sloužících“. Autor řady přednášek, zejména o historii sportu v Radotíně. K tomuto tématu od něj archiv komise chová několik rukopisných prací.

Pro časopis Šemík v roce 1998 připravil sérii článků k 110. výročí Sokola, jehož starší historie je zde popsána dosud nepřekonaným způsobem. Populární ale byly i jeho přednášky (a články) o minulosti radotínského školství, obchodu a služeb.

Z rukopisné studie „Činnost restaurace Sokola“ (1985):

„Činnost restauračního zařízení od založení v roce 1932 formou pronájmu, nejdříve br. Trunečkovi a později br. Koudelkovi. Od roku 1935 byla restaurace vedena v režii Sokola samého, činnost zajišťovala komise několika pracovníků, v jejímž čele stál br. Vlnš, později br. Roubal. Činnost restaurace ve vlastní režii byla velmi vítána, zajišťovala jednotě převážnou část finančních prostředků ke krytí režie a umořování dluhu na budovu. Při veřejných cvičeních byly k prodeji na letním cvičišti zřizovány stánky, často tento stánek pro Sokol zajišťovali i pracovníci pivovaru ze Zbraslavi.“

Karel Dušánek

Narozen 11. 7. 1931. V Radotíně pobýval od roku 1961, kdy jako zaměstnanec cementárny dostal byt na dnešním starém sídlišti, do roku 1988, kdy se s rodinou přestěhoval do Modřan. Nyní žije v domově seniorů na Praze 4. Vyučil se knihkupcem, od roku 1951 působil v Československé lidové armádě a o deset let později nastupuje do cementárny (ještě staré). Při práci vystudoval dopravní průmyslovku a následně pracoval jako vedoucí vlečky.

Členem Letopisecké komise se stal v roce 1974 a zůstal jím – jako dosud „nejdéle sloužící“ člen – do roku 2012, čili 38 let! A to přesto, že po velkou část této doby musel do Radotína dojíždět.

S tím, jak se LPK postupně přibýval listinný, fotografický i věcný archivní materiál, převzal funkci archiváře, oficiálně v roce 1977, a zůstal jím až do svého odchodu z LPK. Jako archivář absolvoval osmero stěhování archivu LPK (viz k tomu jeho paměti, uvedené v jiné části této brožury), jeho hlavní zásluhou však byla důkladná katalogizace archivu, o jejíž systém se práce letopisců opírá dodnes a dodnes také umožňuje snadno vyhledat historické dokumenty o Radotínu, jak pro potřeby samosprávy, tak i běžných zájemců. Přes svůj věk se Karel Dušánek o dění v Radotíně a zejména v LPK stále zajímá a s dnešními letopisci je v běžném kontaktu.

Vzpomínky na stěhování archivu K. Dušánka – úryvek publikovaný v Šemíku 1/2008:

„Zatím nejnáročnější stěhování ze školy (pozn. jde o ZŠ na nám. Petra a Pavla) do budovy restaurace na Viničkách (pozn. v roce 1987). To jsme museli zvládnout ve dvou na špinavém nákladáku společně s tehdejšími předsedou letopisců, Mílou Männchenem. Podařilo se nám to přeložit „za minutu dvanáct“ těsně před brožící bouřkou. Pak mi dalo dva a půl roku než jsem dal archiv trochu do pořádku.“

Celé vzpomínání Karla Dušánka najdete také na webu letopisu:

<https://www.letopisciradotin.cz/1/vzpominky-radotinskeho-archivare/>

MUDr. Miroslav Dlouhý

Narozen 29. února 1928 v Radotíně, zemřel 1. března 2014 v Radotíně, člen LPK v letech 1992 až 2014 (22 let).

V roce 1955 nastoupil jako obvodní lékař na poliklinice v Radotíně. Jako vážený a oblíbený „obvodák“ zde pracoval až do svého odchodu do důchodu v roce 1990, tedy plných 35 let.

Teprve na penzi se však mohl naplno věnovat svému mnohaletému koníčku – radotínské historii. Zájem o minulost Radotína ho přivedl v roce 1992 do řad Letopisecké komise, v níž záhy „zazářil“ jako excelentní populizátor mnoha aspektů staletých dějin Radotína. Na veřejnosti byly známé a oblíbené jeho početné dějepisné přednášky v Koruně, ještě lepším prostředkem v boji proti zapomnění historických kořenů

a kontinuity vývoje Radotína se mu však stal časopis Šemík, v němž pod značkou „md“ publikoval mezi lety 1995 a 2013 neuvěřitelných 198 článků!

Jejich pomocí zpřístupňoval obyvatelům Radotína historická fakta o jejich městě, čerpaná z kronik, matrik, archivních a úředních dokumentů. A přestože následný vývoj bádání v některých dílčích aspektech závěry MUDr. Dlouhého již překonal, zůstává jeho práce pro každého laického i odborného zájemce pevným pilířem poznání radotínské minulosti. LPK z ní dosud ostatně čerpá a navazuje na ni.

Při jeho pracovním zápalu zůstává trochu záhadou, kde bral čas nejen na spokojený manželský život (manželka Helena pracovala jako učitelka na ZŠ), ale i na četné společenské aktivity: vedle dvaadvacetiletého členství v LPK, na jejichž zasedáních zřídka kdy chyběl, byl např. i členem Spartaku Radotín a místní organizace Čs. Červeného Kříže.

Z článku „Černá kronika Radotína 1700 - 1906“ ze Šemíku 1/96

První dostupné, ještě zcela stručné, jsou zprávy z radotínských mlýnů. V roce 1757 Václav Slavík ze Zdic přišel do Hadrového mlýna a ráno nalezen udušen. V Prostředním mlýně zemřel náhle v roce 1759 Matěj Promet z Chlumu. Mechanismus úrazu byl popsán latinsky: „A rota oppressus“, čili umačkáán kolem (mlýnským).... I novější záznamy z matrik dosvědčují, že neštěstí opravdu nechodí po horách, ale po lidech. Dokládají to například oběti z radotínských továren:

** v roce 1883 Václav Pechar z Černošic, 24 let, ucbváčen strojem v cementárně*

** Vincent Dvořák, 52 let, bývalý pleták košů, Radotín čp. 67, rozmačkáán v cementárně mlýnem (1891)*

** Loukota Václav, čp. 51, kočí v cementárně, zemřel po úrazu udušením (1895)*

** v cukrovaru v roce 1892 zachycen strojem Jan Mráček ze Žabovřesk, 42 let*

** v roce 1905 nešťastnou náhodou se udusili a ubořeli dělníci cementárny Josef Žák z Lipan, 54 let, a Jan Babička z Radotína, čp. 62, 43 let.*

Naší radotínskou černou kroniku končíme vraždou. 5. 3. 1896 od někoho zavražděn v Malém háji u Labovské domkař z Labovské Tomáš Luban.

Jistě se vyskytla i loupežná přepadení, krádeže apod.. Dokumenty o této trestné činnosti však v archívu Letopisecké komise nejsou.

Jaroslav Sojka ml.

Narozen 11. dubna 1927 v Kloboukách na Slánsku, zemřel 18. srpna 2019 ve věku 92 let ve Slivenci.

V Radotíně prožil většinu svého života, konkrétně od roku 1952 do roku 2009, a to v historickém objektu čp. 6 (Macháčekův statek). Byl synem zakládajícího člena novodobé LPK Jaroslava Sojky st. a potomkem staré radotínské rodiny Drchotů.

Studoval na Vysoké škole zemědělské, v 2. ročníku (1948) však ze školy odešel a věnoval se činnosti sborového zpěváka. Úspěchy sklízel s řadou celostátních souborů, s nimiž vystupoval i v zahraničí (v archivu komise dosud uchovány jeho memoáry z 50. let, mj. s poutavým zachycením jeho cesty do Číny). Již jako amatérský hudebník se zúčastňoval kulturního života

i v Radotíně, kde byl členem souboru ZaRyL a spolupracoval s obecní knihovnou při kulturních vystoupeních.

Od poloviny 50. let až do odchodu do důchodu pracoval jako úředník na generálním ředitelství cukrovarů. Od října 1991 byl členem letopisecké komise, které předsedal v letech 1995 až 2006. Jako předseda zorganizoval mnoho přednášek, které letopisecká komise pořádala pro veřejnost, sám připravil a odpřednášel několik z nich (zejména na „macháčekovské“ téma) a je autorem článků o historii Radotína v regionálním tisku.

Z projevu Jaroslav Sojky ml. k 30. výročí LPK (Šemík 5/2000):

„O pamětní knihu Radotína se od roku 1922 starala celá řada kronikářů. Jak už to bývá, někteří byli ve funkci jen formálně, aniž by do kroniky napsali jedinou čárku, jiní to velmi brzo vzdali, jakmile zjistili, co všechno tato funkce obnáší. Za některými je ale vidět obrovský kus práce, a ti si zaslouží, aby zde byli jmenováni. K nim patří řídící učitel Josef Krček, první radotínský kronikář v letech 1922 – 1924, knihovník Kamil Ježek (vedl kroniku v 30. letech), učitelka Milena Pecharová (1987 – 1989) a nesmíme zapomenout na Irenu Kozákovou (1991 – 1999). Zřejmě největší osobností mezi kronikáři obce Radotína však byl odborný učitel Josef Ježek.“

Ferdinand Löffelmann

Ferdinand Löffelmann se narodil 26. ledna 1945 v Radotíně. Zemřel 18. prosince 2019 v Třebotově.

Byl synem Ferdinanda Löffelmana st., elektromontéra z Třebotova, a Boženy Pecharové z Radotína. Se svou manželkou Zdeňkou měl dceru Ditu.

Ferdinand Löffelmann byl absolventem radotínského gymnázia. Následně vystudoval výtvarnou školu v Praze. Dlouhá leta pracoval jako výtvarník propagace k. p. Janka.

Byl členem propagační komise při KS Radotín a od května 1986 členem Letopisecké komise, kde vyráběl plakáty a pozvánky na akce LPK.

Byl známým a oblíbeným radotínským malířem – amatérem.

Jeho talent malovat Radotín se projevil již v dětství, kdy mu maminka zabalila barvičky, stojan a svačinu a dovedla ho na mez u lesa nad hájovnou a on si celý den maloval Radotín.

Ferdovy útulné obrázky doprovázely každou výstavu radotínských výtvarníků, která se několik desetiletí koná v Koruně. Oblíbeným námětem jeho obrazů byla řeka Berounka a Radotín. Byl vždy vstřícný namalovat obrázek. Nezřídka se stávalo, že slíbený obrázek přinesl na Štědrý den ještě vlhký.

Ing. Petr Bínhack

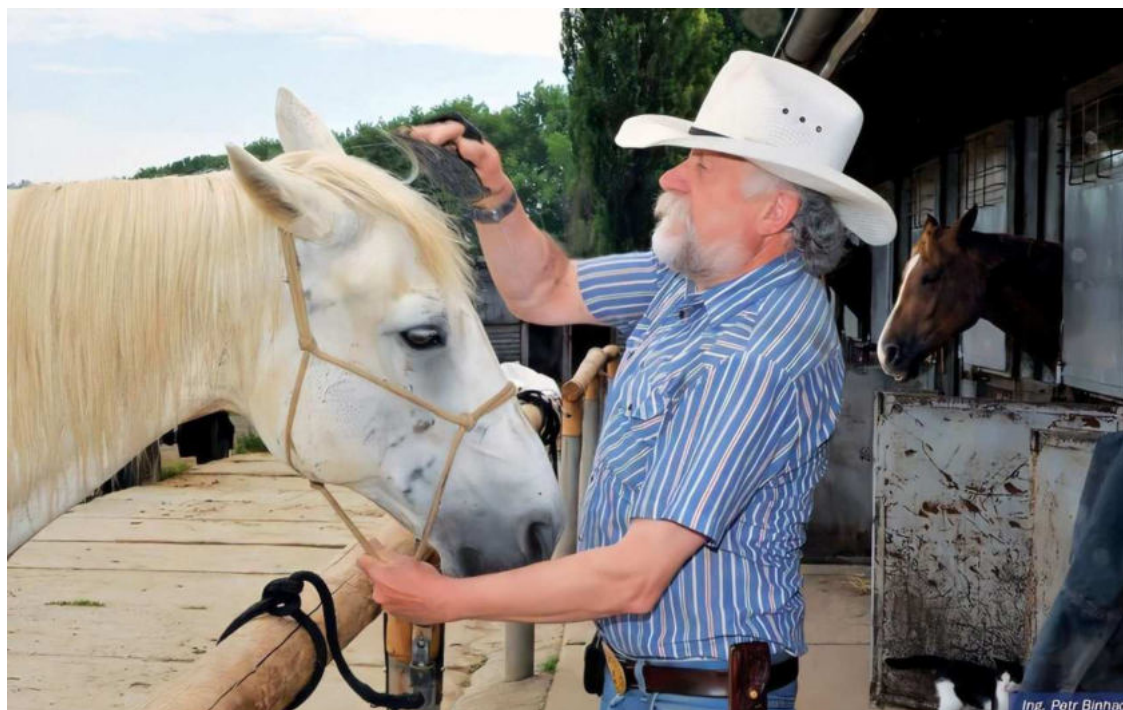

Narozen 12. dubna 1948, zemřel 19. července 2020 v Radotíně. Pocházel ze známého radotínského rodu stavitele Josefa Kočího a mlynářského klanu Kalinů z Válcového mlýna na Cikánce. V roce 1990 byl zvolen zastupitelem za Občanské fórum, o rok později se stal člen Občanské demokratické strany. Zastupitelem byl pak za tuto stranu nepřetržitě až do října 2018. Funkci radního, v jehož gesci byla kultura a spolupráce s partnerským městem Burglengenfeldem, zastával od září 2007 do roku 2018. Členem letopisecké komise byl 19 let, z toho 12 let byl jejím předsedou. V komisi již dříve působila jeho maminka, dcera stavitele Kočího.

V Radotíně založil spolek TarpanClan a stal se jeho předsedou. Byl i jedním z hlavních organizátorů radotínského rodea a jeho nezaměnitelným moderátorem. Svým bravurním stylem komentoval i neckyádu. Založil také pétanquový oddíl při Radotínském sportovním klubu. Stál u zrodu takzvané Horymírový jízdy, která se vžila jako pravidelné zahájení jezdecké sezóny. Petr sám byl aktivním jezdcem a v minulosti se zúčastnil Pony Expressu, který vede napříč Spojenými státy americkými.

Text: úryvek z článku „Radotínské Vánoce v Burglengenfeldu“ (NP16 – 12/2013):

Kousek radotínských Vánoc přivezla letopisecká komise do Burglengenfeldu! A do věže! Podle příslibu konšelů tohoto partnerského bavorského města byla jedna z věží historického opevnění věnována Radotínu pro jeho prezentaci či pro výstavní účely... Tři výpravy členů letopisecké komise se – po prvotním „obhledání terénu“ – „vyřádily“. Základem byla „vánoční místnost“ ve vlastní věži pochopitelně s vyzdobeným smrčkem, dárky a vánočním stolem.

Spolupráce s partnerským městem Burglengenfeld

Jiří Bárta

V roce 1992 uzavřel Radotín partnerství s bavorským městem Burglengenfeld. Smlouvu tehdy za Radotín podepsali František Vláčil a starosta Jiří Holub. Půvabné historické městečko na březích řeky Naaby pak mnohokrát navštívila delegace z Radotína, včetně různých umělců v rámci vystoupení a také my letopisci jsme byli často požádáni o různé formy spolupráce. Často, pod vedením někdejšího předsedy LPK Petra Binhacka, jsme připravovali různé tematické výstavy, ať již z historie Radotína, nebo oblíbené adventní výstavy, které přibližovali české Vánoce. Proběhla i výstava radotínského malíře Libora Noska, jehož obrázky starého Radotína se srovnávacími fotografiemi ze současnosti také velmi zaujaly místní veřejnost i zástupce obce. V roce 25. výročí partnerství jsme přichystali výstavu v tamní středověké věži, kterou jsme od města dostali pro trvalou prezentaci Radotína. U nás jsme pak pomáhali s realizací pamětního kamene u „Stromu přátelství“, který byl osazen v Radotíně na Náměstí Sv. Petra a Sv. Pavla mezi kostelem, školou a budovou místního úřadu. Vzájemné přátelské návštěvy zástupců obou měst pokračují, vedení obou měst si vyměňují zkušenosti a inspiraci, i my do krásného města plného přátelských lidí rádi jezdíme.

Pomníčky v okolí Radotína

Jiří Bárta

Jednou z oblíbených badatelských činností letopisců je hledání zasutých informací z historie Radotína a někdy, jako v tomto případě, mají tyto věci i hmotný charakter.

Jedna z místních legend vyprávěla o pomníčku v lese na místě, kde měl ukončit svůj život mladý muž. Na pomníček vzpomínal hajný Seydl, který dotyčného osobně znal a další. Jenže kolem roku 2010 byl kámen považován za ztracený, snad ukradený. Několikrát jsme se do těch míst nad hájovnou vydali, ale bezúspěšně. Až cenná rada spoluobčana, který také dotyčného pamatoval, nás nasměrovala přesněji a tehdy se zadařilo! Pomníček, spíš přírodní balvan s nápisem, byl zarostlý křovím a ostružiním a není divu, že nebyl k nalezení. Můžeme tedy zavzpomínat na osud mladíka, který se podařilo po mnoha letech objasnit. Byl jím Josef Wunschheim von Lilienthal, student lesnické školy v Písku. Jeho otec, správce Zbraslavského zámku a Němec, přihlásil za války celou rodinu k německému občanství, a tak Pepík – jak ho znali místní, musel narukovat do války. A to byla příčina toho, že se v lese nad hájovnou 28. června 1943 zastřelil. Dnes pomníček najdete kousek pod vrškem na okraji velké paseky nad Radotínem, půjdete-li cestou od Urnového háje.

Na další pomníček už nepamatoval nikdo, jen letopisec Karel Dušánek měl o něm jakousi povědomost. Vydali jsme se tedy do nedaleké Staňkovky, kde se měl nacházet. Šli jsme po lesní

pěšině, prastaré spojnici se sousedními Černošicemi a až pod velikým vrchem kde se cesta stáčí, zády k nám a čelem do údolí, nad železniční tratí leží podsaditý balvan s umně vyvedeným nápisem a lipovou ratolestí. Stojí zde nasáno: „Zde zemřel 24. října Václav Hošek z Radotína. Vzpomínají kamarádi.“ Zjistili jsme, že to byl vášnivý turista, žil s dcerou v domku u školy a ten den šel navštívit sestru do Černošic, zde ho pak schválila mrtvice.

Takže i taková je zajímavá činnost letopisců, nejen v archivech, ale i do plenéru nás dostane!

Historie Radotína

Ing. Andrea Gruberová

Kostel sv. Petra a Pavla

Velkou dominantou Radotína je nad řekou Berounkou kostel sv. Petra a Pavla.

Původní kostel sv. Petra a Pavla byl založen v nejstarších dobách, protože již roku 1298 jej postoupil pražský biskup Řehoř, na žádost krále Václava II., zbraslavskému klášteru v plnou pravomoc, aby opat měl právo dosazovat tam kněze a příjmy plynoucí z toho kostela mohl obracet ke svým potřebám. Býval to farní kostel, který roku 1353 platil 16 a půl groše papežského desátku.

Nynější kostel sv. Petra a Pavla byl asi postaven v letech 1740 – 50 vedle bývalého kostela, z něhož prý byla později upravena kostnice.

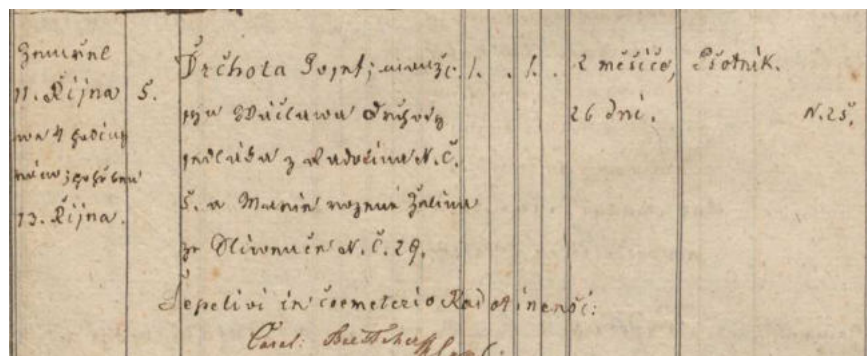
Mezi hřbitovem a školou stála do roku 1818 dřevěná zvonice. V tom roce byla teprve k novému kostelu přistavěna věž, ale asi o patro nižší. Při nákladné opravě v roce 1881 dostala věž nynější podobu. V průčelí ve výklenku v plastickém renesančním orámování je nápis: „*Obnoveno léta Páně 1881*“. Na věž byl 1. prosince 1881 upevněn kříž, do pozlacené bání pod křížem byla vložena pamětní listina. Nová bání byla dána 7. října 1925, na ní byl vztyčen opravený kříž. V roce 1932 byla opravena kostelní krytina, vnitřek kostela následoval roku 1936. Elektrické světlo bylo zavedeno již 1927. Poslední oprava byla provedena v letech 1945 – 46, protože kostel byl v květnu 1945 značně poškozen. Při opravě věže v říjnu 1945 byly nalezeny, opsány a znovu uloženy do bání pamětní spisy z roku 1881.

Ke kostelu neodmyslitelně patřil i hřbitov. Rozkládal se kolem kostela až do r. 1881, kdy byl dokončen nový hřbitov (mezi školami a řekou). Několik poškozených pomníků kolem kostela dosud svědčí o existenci původního hřbitova.

Pomník rodiny Drchotových aneb jak to bylo

Na bývalém hřbitově kolem radotínského kostela je několik starých náhrobků v kostelní zdi. Na jednom z nich se dosud zachoval nápis o tom, že tam pochováno 12 dětí Václava a Marie Drchotových. Skutečně ze čtrnácti narozených jich dvanáct zemřelo nedospělých. Až takto velká dětská úmrtnost nebývala běžná. Ještě roku 1892 zemřelo v Čechách z 1000 živě narozených dětí do uplynutí prvního roku života 271 dětí. Lidé se utěšovali představou, že nevinná dívka odchází přímo do nebe jako andělíčkové, v nichž rodiče získávají cenné přímlyvce u Boha. Často se stávalo, že lidé v pozdním věku ani přesně nevěděli, kolik měli dětí nebo sourozenců. Tento náhrobek je zajímavý tím, že na něm není seznam dítek, jen počet.

Václav Drchota, který se narodil 25. 7. 1818 v Radotíně, pocházel z rodu radotínských Drchotů, jeho otec byl Vojtěch, rolník v čp. 8. Václavova manželka Marie byla dcerou rolníka Jana Žiliny ze Slivence čp. 29. Spolu měli celkem 14 dětí. Z toho 12 se nedožilo dospělého věku. Příčina úmrtí i věk dětí byla různá. Bohužel se zatím nepodařilo dohledat úmrtí Marie Drchotové, která zřejmě zemřela mimo Radotín. Ostatní se nejčastěji nedožili batolecího věku a zemřeli do jednoho roku na psotník (Anna-4 měsíce, Anna-1 měsíc, Josef-2 měsíce, Františka-1 měsíc a Kateřina-14 dní). Jedna holčička zemřela na plicní tuberkulózu ve věku 2 let (Antonie). František zemřel ve čtyřech letech na zarděnky. Dvě děvčata zemřela na vodnatelnost (Kateřina-14 let, Marie-8 let).

Zemřel 11. října
1852/čp.5/Drchota Josef,
manželský syn Václava
Drchoty, sedláka z Radotína
č.5 a Marie rozené Žilina ze
Slivence čp.29/2 měsíce 26
dní/Psotník

Náhrobek byl zřejmě postaven po r. 1861, kdy dle našich dohledaných záznamů zemřelo poslední dítě manželů Drchotových.

Zbývající 2 děti, syn Václav a dcera Marie se dožili dospělosti. Oba si vybrali své budoucí partnery ve Zbuzanech v jedné rodině Sojkových, sedláků z čp. 18. Václav si vzal Marii roz. Sojkovou. Marie spojila svůj život s Františkem Sojkou, statkářem ve Zbuzanech a odstěhovala se k němu. V r. 1891 se jim narodil syn Jaroslav, později zvaný starší. Jaroslav byl dlouholetý člen LPK, stejně jako jeho syn.

Radotín v průřezu staletí

O založení Radotína se traduje historka:

V roce 840 po Kristu RAD, který měl velmi rád svého bratra Zbraslava (ten vystavěl dvůr Zbraslav), nechtěl zůstat v Březové, nýbrž vystavěl pro sebe dům a krom toho na značném prostranství za řekou Berouňkou (Mží) zřídil popluží a nazval to podle svého jména RADOTÍN. V době první historické zmínky o Radotínu z roku 993 víme, že Boleslav II. daroval desátek ze dvora knížecího v Radotíně klášteru břevnovskému.

Ve druhé písemné zmínce z r. 1158 je zmínka o přívoze přes řeku Mži u Radotína, koupeném od bratří toho kláštera.

Popisná čísla byla zavedena až kolem r. 1770, předtím se pro rozlišení užívalo jmen, např. grunt Štěrbovský, Šedivého, chalupa Palašková, Jandačkovská.

Radotín byl za třicetileté války (1618 – 1648) zpustošen, stejně jako všechny vsi kláštera. Stavení byla pobořena nebo vypálena. V Radotíně bylo 7 sedláků a 1 chalupník. Těch sedm sedláků měli jen jednoho vola tažného a 7 krav, 3 slepice (jedna nájemní) a 3 kuřata.

Radotín měl v r. 1658 7 gruntů, 4 mlýny a 4 chalupy, tedy celkem 15 popisných čísel a kostel.

Ve zbraslavské pozemkové knize z roku 1750 je vyjmenováno 7 radotínských gruntů, 3 chalupy, 4 mlejny, hospoda, kovárna a 3 bambousky, což byly přeskromné, chatrné dřevěné domečky z hůlek a tyčí.

V letech 1829 – 1854 měl Radotín 36 domů. V r. 1841 zde bydlelo 301 obyvatel, z nich 133 muži a 123 ženy a 45 osob, u nichž není udáno jméno, věk ani pohlaví (byli to služební, mlynářští apod.)

V té době bylo 45 služebných a mlynářských, 9 domkářů, 7 sedláků (z nich 1 rychtář), 3 mlynáři, 3 krejčí, 3 vojáci, 2 chalupníci a po 1 cihlář, hajný, kovář, přívozník, sladovnický, student, slouha, šenkýř, švec, učitel a zedník.

Až do šedesátých let 19. století byl Radotín malou vesničkou s doškovými střechami. Začal růst až po postavení železnice (1862) a s tím i stavbou nových továren (cukrovar 1871, cementárna 1872). Nová stavení se budovala, stará byla zlepšována.

Roku 1870 měl Radotín 47 domů a 494 obyvatel. O 7 let později se zvýšil na 51 domů a 652 obyvatel.

V r. 1881 bylo v Radotíně kromě kostela 55 domů a 628 obyvatel, z toho 315 mužů a 313 žen. Školních dětí (do 14 let) bylo ve dvou třídách z Radotína 104, z nich 50 hochů a 54 dívek.

V r. 1890 stálo v Radotíně 79 domů s 201 rodinami a 944 obyvateli.

Koncem roku 1909 měl Radotín 157 čísel popisných.

V r. 1911 při sčítání lidu měl Radotín 163 popisná čísla, 182 obytných stavení a 1802 obyvatele.

V r. 1920 ve 241 domech žilo 549 rodin celkem 2.276 obyvatel. O 6 let později vzrostl na 3000 obyvatel a 367 domů.

Při sčítání lidu konaném v Čs. republice v r. 1930 bylo v Radotíně napočteno 4700 obyvatel a 619 domů. Z nich bylo 600 obydleno a 19 neobydleno.

Při soupisu obyvatelstva 22. května 1947 bylo v Radotíně 5453 lidí v 920 domech.

Národnostní složení obyvatel

	1930	1945	1946	1947
Češi	4 511	6 140	5 479	5 493
Němci	71	42	35	12
Jiní	122	9	12	65

Rozvrstvení obyvatel (v %)

Průmysloví dělníci	50
Zemědělstí dělníci	1
Živnostníci	10
Veřejní zaměstnanci	10
Soukromí zaměstnanci	29

Demografie

Rok	domů	obyvatel	rodin
1658	15		
1750	19	250	
1829	36	206	
1841	36	305	52
1854	36	320	
1870	47	494	
1880	64	628	
1890	79	944	201

Rok	domů	obyvatel	rodin
1900	102	1 273	
1910	157	1 789	
1920	241	2 276	549
1925	367	3 000	
1930	619	4 704	
1947	920	5 453	
1957	1 007	6 000	
1970	1 139	7 200	2 400

Vzrůst okolních obcí

1854		1890		1930	
Zbraslav	1 255	Zbraslav	1 643	Radotín	4 704
Třebotov	787	Radotín	944	Zbraslav	4 057
Lochkov	536	Třebotov	623	Velká Chuchle	1 755
Kosoř	436	Kosoř	538	Horní Černošice	1 213
Velká Chuchle	393	Lochkov	508	Kosoř	758
Lipany	325	Velká Chuchle	483	Třebotov	728
Radotín	320	Lahovice	420	Lipany	676
Lahovice	243	Lipany	396	Lochkov	649
Horní Černošice	239	Horní Černošice	217	Lahovice	628

V roce 1957 bylo v Radotíně 6000 obyvatel v 1007 domech. Dále zde vyrostlo asi 200 chat. O třináct let později, v r. 1970 žilo v Radotíně již 7200 obyvatel v 1139 domech. Chat bylo v tomto roce 270.

V roce 2022 bylo v Radotíně evidováno 8809 obyvatel.

foto R. Hrček

Radotín ve filmu a televizi

Bc. Pavel Vančát, Jan Lukavský

20. - 40. léta

1927 / Slavia L-Brox. Románek letcův (rež. Vladimír Studecký)

Zřejmě první známý filmový záznam Radotína pochází překvapivě z letadla, pětisekundový pohled pokrývá téměř celé centrum města. Film propagující tehdejší Masarykovu leteckou ligu, měl i dramatickou zápletku, která končí svatbou pilota a dcery majitele továrny na letadla.

1932 / Filmový týdeník: nová sokolovna

Velkou událostí pro tehdejší Radotín bylo otevření nové sokolovny. Záběry z tehdejšího filmového týdeníku (promítaném zpravidla před hlavním filmem) ukazují dosud neosídlené okolní plochy i budovu nádraží poblíž.

1937 / Harmonika

Sociální drama z období meziválečné hospodářské krize popisuje život tehdejších horníků a jejich boj s chudobou a nezaměstnaností. Jednu z hlavních rolí hrál Ladislav Pešek. Radotín se objevuje jen na několik sekund jako pozadí.

1945 / Řeka čaruje (režie Václav Krška)

Jeden z prvních poválečných filmů je lyrickou komedií o zázračném omládnutí bohatého pražského podnikatele. Snímek nám mimo jiné poskytuje jeden z mála záběrů původní cementárenské vlečky, právě té totiž ve filmu dává přednost projíždějící automobil. Následně kolem prochází hlavní hrdina.

50. - 60. léta

1953 / Olověný chléb (režie Jiří Sequens)

Film propagandisticky pojednávající radotínskou událost z roku 1930, později zvanou "Rudé letnice". Komunistický průvod tu prochází silnicí od Lochkova ve směru na Radotín, aby se střetl s četníky v Radotínském údolí přibližně v oblasti dnešní cementárny v ulici Na Cikánce. Ve své první filmové roli se tu objevuje třináctiletá Jana Brejchová.

1954 / Dnes večer všechno skončí

Špionážní drama tehdy začínajících režisérů Vojtěcha Jasného a Karla Kachyni, které je opět protkáno komunistickou propagandou. Působivé radotínské záběry zachycují průjezd automobilu od Lochkova směrem k Homolce a automobil jedoucí po silnici ze Zadní Kopaniny.

1957 / Florenc 13:30

Jedna z prvních roadmovie v hlavních rolích s Josefem Bekem či Danou Medřickou. Dialogy jsou opět poněkud ovlivněny komunistickou propagandou, autobus Škoda RTO však zastavuje na

oblíbeném místě dobových filmařů, na přejezdu ve směru na Černošice. Vidíme i původní drážní budku pro obsluhu závor.

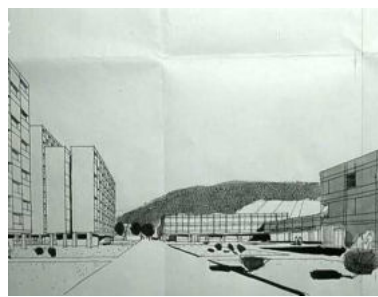
1961 / Jezdím bez nehod

Vtipný videoklip ke známé písničce Milana Chladila se končí opět na železničním přejezdu na černošickém okraji Radotína. Zatímco Chladil se slečnou čekají ve Felicii na průjezd vlaku, nezodpovědný Jaroslav Štercl na mopedu Stadion podlézá závory a odjíždí směrem na Černošice.

1967 / Filmový týdeník (stará cementárna a nové sídliště)

Unikátní záběry poměrně detailně zobrazují jak demolici staré radotínské cementárny, tak dobové představy budoucnosti tohoto “brownfieldu”. Nejen, že Nové sídliště mělo mít úplně jinou podobu, než jakou nakonec získalo koncem 80. let, do

výstavby mělo být zapojeno celé území od dnešní školky, přes dům U Koruny a statek Nebeských až po Horymírovo náměstí, kde měl kolem radotínského potoka vzniknout park. Návrh počítal s narovnáním ulice od Koruny až po železniční most nebo s velkolepým kruhovým objezdem v místech dnešního občansko-správního odboru úřadu. Pokud pomineme nenávratnou demolici celého historického centra Radotína, plán kupodivu respektoval umístění původní radotínské návsi výrazně více, než později realizovaný návrh.

70. - 90. léta

1978 / Já už budu hodný, dědečku

Komedie s Milošem Kopeckým a Ladislavem Peškem nenápadně ukazuje téměř celé centrum Radotína. Během jízdy vlakem vidíme továrny v okolí nádraží, Vindyšovu továrnu či akumulátorku. Zajímavostí je, že ačkoli kouzelný dědeček Ladislav Pešek při pohledu z okna konstatuje, že se blíží Praha, vlak očividně směřuje opačným směrem.

1984 / Babičky dobíjejte přesně!

Ztřeštěná science-fiction režiséra Ladislava Rychmana o robotických babičkách, které řeší nedostatek času socialistických rodičů, se zvrhne v sousedskou apokalypsu. Ústřední rodina Loudových obývá jeden z tehdy nových domů v kolonii Na Viničkách.

1987 / Bony a klid (rež. Vít Olmer)

Na svoji dobu odvážná kriminální romance o fenoménu veksláctví se dočkala lidové popularity i porevolučního pokračování. Klíčová scéna střetnutí dvou veksláckých klanů a následný únik hlavních hrdinů již bez oděvu se natáčela kolem nové cementárny.

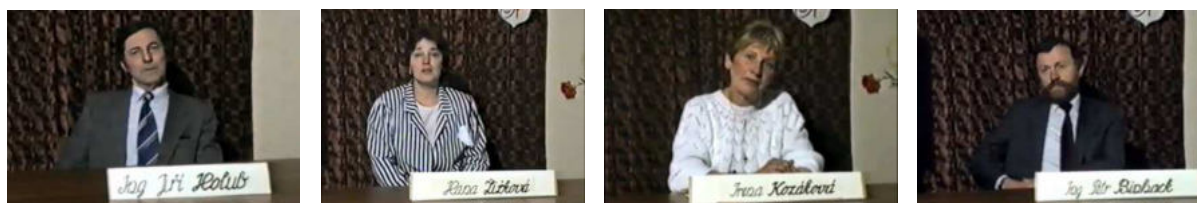

1990 / OF Radotín - kampaň

Předvolební video z roku 1990 seznamuje diváky s kandidáty místního Občanského fóra a jeho programem. Představuje se nám jak budoucí starosta Jiří Holub a jeho budoucí zástupkyně a nástupkyně Hana Žižková, tak pozdější

radotínská kronikářka Irena Kozáková nebo pozdější dlouholetý předseda letopisecké komise Petr Binhack. Na záběrech dobového Radotína vidíme například čerstvě dokončenou novostavbu obchodního centra na náměstí Osvoboditelů.

Po roce 2000

Jan Lukavský

2001 / Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko

Komedie Václava Vorlíčka o cestě animovaných hrdinů Macha a Šebestové do skutečného světa. Jako filmová škola, která má v celém příběhu zásadní roli, posloužila historická školní budova na náměstí sv. Petra a Pavla. Vidíme proto policisty legitimující pračlověka v ulici Nad Berouňkou, cestu hlavních postav od Horymírova náměstí (kde ještě chybí budoucí pivovar Horymír), nebo Stellu Zázvorkovou stojící před kostelem v jedné ze svých posledních rolí. Vrcholnou scénou pak je zmizení celé radotínské školy za pomoci kouzel kouzelného sluchátka, které se dostalo do nepravých rukou. Díky zmizení školní budovy se nám naskytne zcela neznámý pohled, který je však již filmaři vymyšlený (místo gymnázia, II. stupně ZŠ a sportoviště vidíme fiktivní dálnici a blízký lesík).

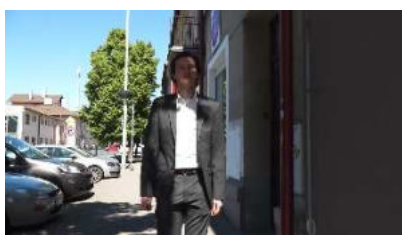
2018 / Kdo je Zdeněk Hřib

V předvolebním videu České pirátské strany z roku 2018, které představuje pozdějšího primátora Zdeňka Hřiba, překvapivě poznáváme trafikku ve Vrážské ulici, před kterou dokonce postávající Ivan Bartoš, pozdější vicepremiér, rozdává Pirátské listy. Vzhledem k tomu, že Piráti v roce 2018 neměli žádný zjevný důvod propagovat v kampani Radotín, můžeme jejich využití scenerie z centra Prahy 16 chápat i jako určité potvrzení vizuální přívětivosti a kvality veřejného prostoru v Radotíně.

2019 / Šťastné pondělí

Reportáž novináře Konstantina Sulimenka natočená pro populární politicko-satirický pořad Šťastné pondělí Jindřicha Šídla vznikla jako reakce na článek v kontroverzních Parlamentních listech právě o Radotínu. Autoři během reportáže přímo v radotínském “terénu” zesměšňují údajnou no-go zónu, kterou v těch nejtemnějších barvách a za pomoci svérázné práce s mapou líčí svým čtenářům právě internetový server Parlamentní listy. Natáčelo se na hranicích Radotína s Třebotovem a v ulicích Vrážská a V parníku.

Radotínská letopisecká komise – záslužný unikát?

Ing. Jan Příklad, CSc.

Radotínští letopisci se mohou chlubit nejen dlouhou dobou existence své komise, nejen rozsáhlou badatelskou i popularizační činností, ale i svou **ojedinělostí v geografickém slova smyslu**. Zdálo by se samozřejmé, že v českých obcích bude pravidlem ustavení aktivu, jenž by pečoval o historickou a kulturní kontinuitu daného sídla, opak je však pravdou. Podle informací získaných v červenci roku 2022 na ministerstvu vnitra existuje v současnosti pouze 42 měst či obcí, v nichž oficiálně letopisecká komise (LPK) pracuje. Při celkovém počtu obcí v České republice (6225) je to méně než jedno promile!

Praha	Radotín Klánovice Praha 14	Pardubický kraj	Chrudim
Středočeský kraj	Černošice Řevnice Beroun Úvaly Říčany Mnichovice Příbram Turnov	Kraj Vysočina	Pelhřimov Počátky Velké Meziříčí
		Olomoucký kraj	Litovel Šumperk Mořice
		Jihomoravský kraj	Brno – Bystrc Dambořice Mutěnice
		Zlínský kraj	Chropyně Holešov
		Moravskoslezský kraj	Ostrava Šenov Sedliště Vřesina Hrabová Klimkovice Vítkov Palkovice
		Královéhradecký kraj	Náchod Jičín Červený Kostelec
Jihočeský kraj	Písek		
Plzeňský kraj	Chodová Planá		
Ústecký kraj	Duchcov Ústěk		
Liberecký kraj	Mimoň Semily Rovensko p. T. Horní Branná		

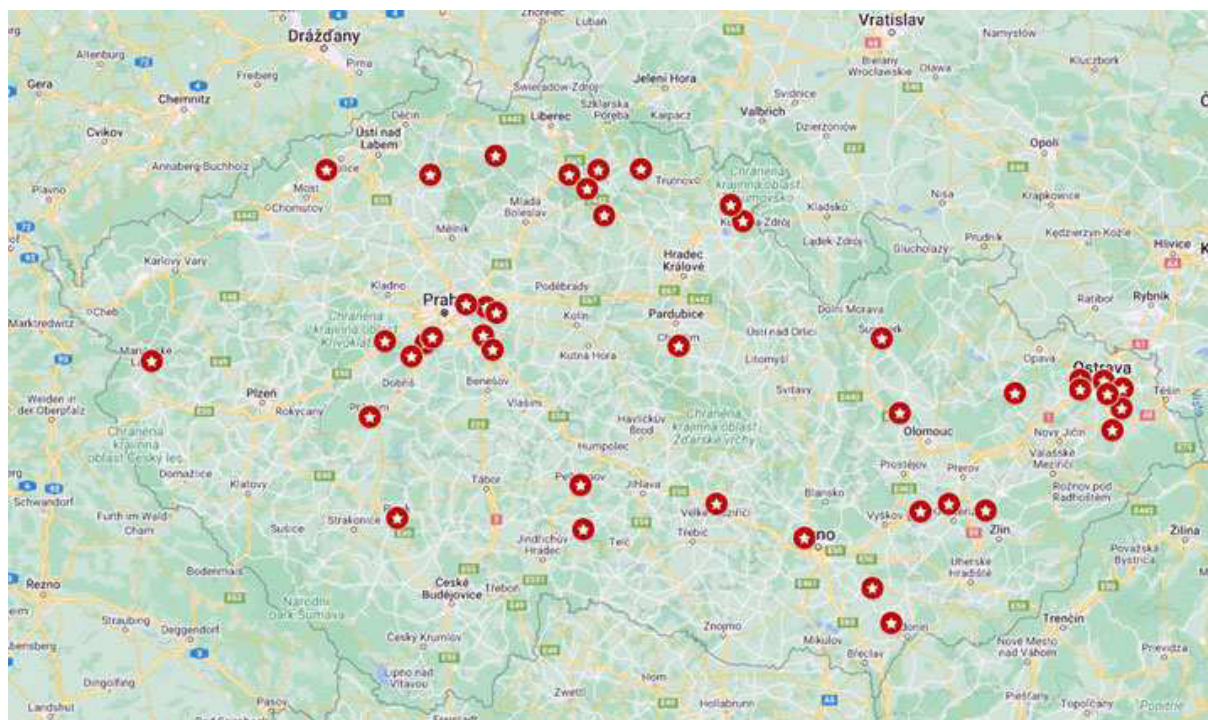
Alespoň jedna taková obec existuje v každém kraji ČR, absolutně i relativně jich je nejvíce ve Středních Čechách a v Moravskoslezském kraji:

K uvedenému výčtu je třeba pro úplnost doplnit, že:

- 1) ustavení LPK nemusí vždy znamenat aktivní činnost, na druhé straně nelze vyloučit, že na některých obcích aktivně působí aktiv bez formálního ustavení radou či starostou obce

- 2) pokud jde o náplň práce LPK, zdaleka nejčastěji je uváděno zpracování, resp. kontrola zpracování kronik, na dalších místech je péče o vzpomínku na významné osobnosti obce, o památky v obci apod. Vcelku je faktická náplň práce LPK definována zpravidla volně – konkrétní zaměření LPK silně závisí na osobním zaměření členů jednotlivých LPK
- 3) počet členů LPK se pohybuje od 3 do 15

Objektivní pravidlo, proč v některých obcích LPK existuje a v jiných ne, nelze vystopovat. Rozhodující je zřejmě intenzita zájmu o kulturu a minulost příslušného města či obce mezi jeho občany (charakteristické je z tohoto hlediska takřka nulové zastoupení obcí tzv. Sudet) a především existence osob, kteří jsou připraveni aktivně věnovat tomuto zájmu své síly a čas.

živá mapa: <https://bit.ly/letopisy>

Seznam zdrojů:

Archiv Letopisecké komise Radotín

Kronika obce Radotín

Vzpomínky p. Karla Dušánka

Letopisecká komise Radotín
U Starého stadionu 1379/13
Praha Radotín, 153 00

web: www.letopisciradotin.cz

mail: letopisciradotin@seznam.cz

Facebook: www.facebook.com/letopisciradotin

YouTube: bit.ly/lpkchannel

web

Facebook

YouTube

RADOTÍN.

